

Jaarverslag 2015

Het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap is de overkoepelende organisatie van Joodse Gemeenten in Nederland. De Joodse Gemeenten zijn ingedeeld in vier ressorten: Amsterdam, Den Haag (omvattend de gemeenten Den Haag en Leiden), Rotterdam, Interprovinciaal Opperrabbinat (omvat de rest van Nederland buiten de drie eerder genoemde ressorten).

Het NIK wordt bestuurd door de Centrale Commissie, bestaande uit 23 afgevaardigden, waarvan er tien uit Amsterdam, twee uit Den Haag/Leiden en twee uit Rotterdam komen, de overige negen leden komen uit de rest van Nederland. De Centrale Commissie komt in de regel twee keer per jaar bijeen, en benoemt eens per vier jaar uit haar midden de leden van de Permanente Commissie; die houdt zich bezig met het dagelijks bestuur van het kerkgenootschap.

Het NIK is onder meer actief op de terreinen van religie, Joodse cultuur, educatie, geestelijke verzorging, zorg voor begraafplaatsen, jeugd- en jongerenwerk, publicatie van Joodse boeken, het beheren van websites, en aangelegenheden op het gebied van representatie en belangenbehartiging.

NEDERLANDS-ISRAËLITISCH KERKGENOOTSCHAP

Postbus 7967, 1008 AD Amsterdam

E-mail: info@nik.nl | tel. 020 – 301 84 84

Internet: www.NIK.nl www.JELED.net www.KosherHolland.nl

Facebook: NIK Joodse Gemeenten | Twitter: [@joodsnl](https://twitter.com/joodsnl) [@kosjer](https://twitter.com/kosjer)

Bank: IBAN: nl50 abna 0466 1793 32 | KvK: 34371061

NIK, *al meer dan 200 jaar, mijn Jodendom.*

INHOUD

Centrale Commissie vergaderingen	5
Samenstelling van de Centrale Commissie	7
Permanente Commissie, samenstelling, portefeuilles	8
Medewerkers	9
Commissies	9
Vertegenwoordigingen	10
Outreach	11
Herstructurering	13
Joodse Gemeenten	14
Rabbinaten	15
NIK-rabbijn	18
Onderwijs	20
Jad Achat	25
Terreur	26
Israel	26
Joodse Omroep	27
Auschwitz	28
Sjechietá	28
Interreligie	29
Begraafplaatsen	31
Publicaties	35
Sociale media	35
<i>Bijlage:</i>	
Na Parijs groeit de dreiging voor ongedempte putten	36

CENTRALE COMMISSIE

Vergadering 28 juni

In de eerste vergadering van het jaar werden de jaarrekeningen en jaarverslagen goedgekeurd, de leden van de Commissie van Arbitrage werden benoemd, en drie aftredende Curatoren van het Seminarium werden herbenoemd.

De Centrale Commissie nam twee verordeningen aan. Verordening 240 betreft een nieuw geïntroduceerde Gedragscode voor bestuurders, vrijwilligers en medewerkers van het NIK en aanvullend voor dor het NIK uitgezonden, voorgedragen of benoemde personen in andere organisaties.

Verordening 241 is de herziening van verordening 15 inzake de Brit Mila. De besturing van de Brit Mila (niet de handeling en het religieuze kader) is veranderd en verbeterd. Bij de voorbereiding van de herziening is het NCRZ betrokken en deze heeft halachisch advies gegeven. Deze adviezen zijn in de verordening verwerkt.

In het kader van de doelstelling om te komen tot herstructurering besprak de Centrale Commissie een notitie over de oprichting en taken van het Landelijk Beth Din. Het in de notitie vervatte idee en de uitwerking hiervan werden door de vergadering positief ontvangen.

Uitvoerig werd stil gestaan bij het onderwerp outreach dat naast herstructurering een van de speerpunten is van de Permanente Commissie die in juni 2014 is aangetreden. Met beperkte middelen wordt gestreefd naar het dichterbij brengen van de doelgroep bij het Jodendom. Het accent ligt daarbij op de Randstad, gezien de beperkte middelen die beschikbaar zijn en gezien

het feit dat er buiten de Randstad bijna geen sprake is van centraal Joods leven.

In de vergadering nam Peter Luzac afscheid als lid van de Permanente Commissie (maar bleef lid van de Centrale Commissie). De heer Luzac gaf in een door hem voorgelezen verklaring aan niet langer deel te willen uitmaken van de Permanente Commissie omdat hij meent dat het gedachtengoed van PC-lid Markuszower zoals hij als PVV Eerste Kamerlid in een interview met het NIW heeft geuit, een moreel gevaar te achten voor het NIK.

Vergadering 6 december

De begrotingen van het NIK en van het Seminarium voor 2016 werden aangenomen. De vergadering werd geschorst voor een voordracht van rabbijn R. Evers die inging op de in de vorige vergadering aangenomen Gedragscode en deze vanuit joods perspectief beschouwde.

SAMENSTELLING CENTRALE COMMISSIE

Amsterdam

David Brilleslijper
Viviane Colland
Marco Lobatto, ondervoorzitter
Jeff Raber
David Pappie
Spencer van Ravenswade
Jonathan Soesman

Klaus Vink
David Goudsmit
Naomi Elzas
Ruben Troostwijk (plv.)
Jaap Schilo (plv.)
Jair Eisenmann plv.)
Bernhard Moffie (plv.)
Eron Wolf (plv.)

IPOR

Leo Vosdingh
Max Loewenstein
Gidi Markuszower
Avi Ovadia
Eldan Santcroos
Paul Joseph, voorzitter

Ellen van Praagh-van Aspert
Rob Vleesblok
Eddo Verdoner
Ruben Boas (plv.)
Hans Joosten (plv.)
Brigitte Wielheesen (plv.)
Rob Lezer (plv.)

's Gravenhage

Peter Luzac
Ryan Palecek
Roy Cohen (plv.)

Rotterdam

Ella Aragon
Donald Pagrach
Leo Vromen (plv.)

PERMANENTE COMMISSIE

Samenstelling

Aan het einde van het verslagjaar bestond de Permanente Commissie uit:

Jonathan Soesman, voorzitter

David Goudsmit, ondervoorzitter

Gidi Markuszower, penningmeester

Avi Ovadia, lid

David Pappie, lid

Eldan Santcroos, lid

Ruben Vis is secretaris van de Permanente Commissie

Portefeuilles

Organisatie en Personeel: David Goudsmit

Financiën en beleggingen: Gidi Markuszower

Herstructurering: David Pappie

Outreach: Avi Ovadia, Eldan Santcroos

Onderwijs: Avi Ovadia, Gidi Markuszower

Veiligheid: Gidi Markuszower

Jad Achat: Avi Ovadia, Gidi Markuszower

OKE: Eldan Santcroos, Gidi Markuszower

Rabbinaten: Eldan Santcroos, Gidi Markuszower

Interreligieuze contacten: Avi Ovadia

Joods Maatsch. Werk: Avi Ovadia

Seminarium: Avi Ovadia, Gidi Markuszower

Boekpublicaties: Avi Ovadia

Jeugd, jongeren: David Pappie, Avi Ovadia

Centraal Joods Overleg: Jonathan Soesman, David Goudsmit

Brit Mila: David Goudsmit

Medewerkers Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap

Ruben Vis, secretaris

Fré Dusseljee, administrateur

Willemijn Rijkhold Meesters, secretaresse (24 uur)

Rabbin Raphael Evers, NIK-rabbin (16 uur)

Henny van het Hoofd, hoofd afdeling Onderwijs (36 uur)

Eduard Huisman, consul-beheerder begraafplaatsen (20 uur)

Rabbin E.M. Maarsen, Opperrabbinat (32 uur)

Mevr. Paula de Bruijn-Knoetsen, Opperrabbinat (8 uur)

Samy Weill, Opperrabbinat

Adviescommissie Brit Mila

Voorzitter: Arnon Kater

Leden: Ian Beider, Nathalie Schrijver, Martin Dunkelgrun

Secretaris: Ruben Vis

Beleggingscommissie

Gidi Markuszower (NIK-penningmeester), Joop Krant, Peter Sieradzki

Commissie van Arbitrage

Gidi Markuszower, Marco Lobatto, Edith Wikler, Ronnie Eisenmann, Arnon Kadouch, Arjeh Baumgarten (plv.), Benzion Loonstein (plv.).

Opperrabbin Berlingerfonds voor de Mediene

Max Loewenstein (voorzitter), Ruben van Praagh (penningmeester), Gidi Markuszower (lid), Rob Vleesblok (lid), vacature. Secretaris: Ruben Vis

Vertegenwoordigingen

- Bij Leven en Welzijn, Raad van Gedelegeerden: Gidi Markuszower
- Caïro-overleg: rabbijn R. Evers, Micha van Dijk, Ruben Vis
- Centraal Joods Overleg: Jonathan Soesman, David Goudsmit
- CIDI, Raad van Advies: David Pappie
- CIO – Interkerkelijk Contactorgaan met de Overheid: Ruben Vis
- Opperrabbijn Berlingerfonds voor de Mediene: Gidi Markuszower
- Joods Bijzonder Onderwijs, curatorium: Stephanie Baumgarten-Kustner
- Joods Maatschappelijk Werk,
Gemeenschapsraad: Fred de Leeuw, Emmy Rädecker, Edith Wikler-Nordmann, Niels Falch.
Raad van Toezicht: Guy Susan
Bestuur JMW fonds: Brian Abraham
- OJEC: Micha van Dijk, opperrabbijn B. Jacobs
- Joodse begraafplaatsen Zeeland: opperrabbijn B. Jacobs
- Joodse Omroep: Fred Ensel, Aviva Hekscher-Hartog
- Stichting ter bevordering van het welzijn der Joden in Nederland “Jad Achat”: Avi Ovadia, Gidi Markuszower, Ruben Vis
- Stichting Vrienden Aaltense synagoge: Leo Berg
- Stichting instandhouding Joodse begraafplaats Oisterwijk: Ruben Vis
- Stichting Joods Begrafeniswezen Brabant: vacature
- Stichting Keren Hakehilla Den Haag, vz. Raad van Toezicht: Peter Luzac
- Stichting Lachalek Kavod Acharon Tilburg: Peter Luzac

OUTREACH

In het kader van outreach zijn dit jaar diverse activiteiten ontplooid. Voor jongeren was er een sjabbaton in Leiden. Het NIK steunde de diverse activiteiten in het kader van het Shabbat Project. Dit project is van oorsprong een initiatief van de opperrabbin van Zuid-Afrika. Het doel is om per gemeenschap allen op de zelfde sjabbat de sjabbat te vieren. Op plaatselijke schaal is het Shabbat Project uitgevoerd in onder meer de Joodse Gemeenten Rotterdam en Nijmegen. Dit jaar kwam men in verschillende sjoels in Amsterdam en Amstelveen en in de sjoels van Den Haag, Heemstede (Haarlem), Almere, Rotterdam, Amersfoort en Nijmegen speciaal voor het Shabbat Project bij elkaar. Ter voorbereiding schreef rabbijn Evers drie inspirerende artikelen die in de aanloop naar deze sjabbat op onze website en via social media werden verspreid.

Op de donderdag ervoor kwamen meer dan 300 vrouwen hun challe bakken in het Joods Cultureel Centrum en volgde men sjoerim van opperrabbin Jacobs en de Britse rabbijn dr. Allan Kimche. Met een gezamenlijke havdala party werd het Sjabbat Project afgesloten. Rabbijn Evers hield daarbij een beschouwing over havdala – de afscheidsceremonie aan het einde van de Sjabbat.

Alles bij elkaar zijn een kleine duizend Sjabbat Project-ers bij elkaar gekomen om de sfeer van Sjabbat te proeven en te beleven.

Opperrabbin Jacobs

In november is de Jewish Discovery Day gehouden. Sprekers van Aish UK trokken veel belangstelling. Het evenement werd dit maal in de Griffioen op Uilenstede in Amstelveen gehouden in plaats van in het Joods Cultureel Centrum. Voor het eerst was er ook een uitgebreid kinderprogramma dat mede werd georganiseerd door vrijwilligers van Bne Akiwa, Chabad en Tikwatenoë.

**WHY BE
JEWISH?**

Discover

**AND BE
AMAZED**

Jewish Discovery Day

Zondag 29 november
Griffioen Amstelveen
Info & aanmelden op:
www.Discovery-Day.com

NIK

HERSTRUCTURERING

In het kader van herstructurering, een van de speerpunten van de huidige Permanente Commissie, zijn in maart 2015 meerdere regiobijeenkomsten gehouden. Permanente Commissie-leden hielden in een tijdsbestek van drie weken besprekingen met bestuursleden van de Joodse Gemeenten. De bijeenkomsten werden gehouden in Zwolle, Arnhem, Rotterdam, Amersfoort, Eindhoven en Leiden.

Het NIK-bestuur wil de beleidsvoornemens voor de in de zomer van 2014 begonnen bestuursperiode met de kehillot delen, en kennismaken met de besturen. Daarnaast kwamen plannen voor een herstructurering van het kerkgenootschap op tafel. De meer dan 200 jaar oude structuur gaat op de schop om deze aan te passen aan de huidige tijd, behoefte en omvang van het NIK.

In aansluiting hierop vindt overleg plaats met de voorzitters van de vier ressorten. Namens de Permanente Commissie neemt David Pappie aan deze besprekingen deel.

Regiobijeenkomst in de sjoel van Zwolle

JOODSE GEMEENTEN

In het kader van de regio-bijeenkomsten heeft de Permanente Commissie met nagenoeg alle Joodse Gemeente-besturen een ontmoeting gehad. Op diverse momenten in het jaar waren er bezoeken aan individuele Joodse Gemeenten.

De Permanente Commissie was in Nijmegen aanwezig bij de onthulling van plaquettes met de namen van in de oorlog weggevoerde Joden. NIK-secretaris Ruben Vis was aan het einde van het jaar in Nijmegen bij het aansteken van de Chanoekia waar hij de aanwezigen toesprak.

De Joodse Gemeente Almere is een Joodse Gemeente die sinds haar oprichting in 1996 voortdurende aandacht vraagt. Nadat door het NIK was besloten om na twintig jaar niet langer de huisvestingskosten (huur) te betalen, en door het IPOR was besloten niet langer kosteloos een rabbinaal functionaris beschikbaar te stellen, bleek de kehilla niet in staat om zelf op eigen benen te staan. Paul Joseph uit Bussum werd door de Permanente Commissie ter bestuurlijke ondersteuning tot voorzitter van het bestuur van de Joodse Gemeente Almere benoemd. Dit is gebeurd op verzoek van het incomplete kehilla-bestuur en in overleg met het bestuur van het IPOR.

In Nijmegen, Utrecht en Heemstede zijn in nauwe betrokkenheid van de betreffende Joodse Gemeenten dit jaar monumenten onthuld.

RABBINATEN

De besturen van het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap (NIK), de Joodse Gemeente Amsterdam (NIHS) en de Portugees-Israëlietische Gemeente Amsterdam (PIG) hebben besloten te willen komen tot de oprichting van een Landelijk Beth Din. Met de plaatsing van hun handtekeningen onder een Memorandum of Understanding in 2015 is de realisatie van dit Landelijk Beth Din een stap dichterbij gekomen.

Dit Beth Din gaat voorzien in de gezamenlijke behoefte aan uniforme rabbinale oordeelsvorming voor heel Nederland, voor een aantal kehilla-overschrijdende zaken, waaronder zaken die de persoonlijke status betreffen, brit mila, dinée Tora (rabbinale arbitrage) en landelijk Kasjroet.

De vorming van het Landelijk Beth Din is een cruciale eerste stap in de versterking en vereenvoudiging van onze Joodse infrastructuur in NIK/PIG-verband.

De drie ondertekenende organisaties, NIK, NIHS en PIG stellen zich tot doel dit Beth Din binnen uiterlijk een jaar na de ondertekening in te stellen. In lijn hiermee hebben de drie uitgesproken geen activiteiten te zullen ontplooiën die contrair zijn aan het vervullen van dit doel.

Het totstandkomingproces van het Landelijk Beth Din vindt plaats onder leiding van een Stuurgroep bestaande uit de voorzitters van alle ressorten aangevuld met een vertegenwoordiging van de PIG onder leiding van de voorzitter van de Permanente Commissie.

De ondertekening van het Memorandum of Understanding vloeit voort uit een inhoudelijke en procesmatige notitie en een tijdpad-notitie die door de Stuurgroep zijn behandeld en vastgesteld.

De volgende stappen in het proces om tot instelling van het Landelijk Beth Din te komen zijn het samenstellen van een selectiecommissie en het vaststellen van het profiel waaraan de leden van het Landelijk Beth Din en het Landelijk Beth Din in z'n geheel moeten voldoen. Ook zullen de voor het Landelijke Beth Din noodzakelijke reglementen en procedures worden ontwikkeld.

De belangrijkste doelstellingen van het Landelijk Beth Din zijn:

- Er is voortaan één Beth Din voor Nederland en geen lokale of regionale Batee Din meer.
- Een besluit van het Landelijk Beth Din geldt in heel Nederland en zal geaccepteerd worden in de rest van de wereld.
- Voor de consument / lid of geen lid, die op een van de limitatief genoemde terreinen iets wil, komt er één loket, het LBD. De werkwijze van het LBD zal ingericht worden op basis van vooraf bepaalde toets-elementen, zoals klantvriendelijkheid, transparantie, efficiency.
- Leden van het Landelijk Beth Din worden voor vier jaar benoemd. De Centrale Commissie (inclusief een vertegenwoordiging van de PIG) besluit iedere vier jaar over herbenoeming, waardoor het toezicht op het functioneren in de tijd is geregeld.
- Het werk van de rabbijnen buiten het Landelijk Beth Din focust meer op wat in de toekomst van hen als geestelijk leider van hun synagoge of kehilla wordt verwacht.

Bij de ondertekening zei NIK-voorzitter Jonathan Soesman: “Met de ondertekening van het Memorandum of Understanding zetten wij een belangrijke stap in het proces dat onderdeel uitmaakt van de herstructurering en vereenvoudiging van onze Joodse infrastructuur.”

Kasjroetlijst

In 2015 is voor het eerst een groot aantal huiskamer producten toegevoegd aan de Kasjroetlijst. Dit betekent een aanzienlijke uitbreiding van de Nederlandse Kasjroetlijst. Door het leggen van nauwe contacten met Albert Heijn zijn voor het eerst huiskamerproducten opgenomen van de grootste supermarktketen in ons land. Diverse AH huiskamerproducten zijn toegevoegd in de rubrieken ‘noten, ‘groente conserven’ en ‘koekjes’. Vooral de beoordeling van Albert Heijn conserven is voor de kosjer-etende consument van belang. De uitbreiding met noten en koekjes zal het gemak voor het kosjer-etend publiek vergroten. Het NIK werkt voortdurend aan uitbreiding van het gebruikersgemak voor de kosjer-etende consument.

Jubileum opperrabbijn Jacobs

In september is het 40-jarig ambtsjubileum van opperrabbijn Jacobs groots gevierd. Het IPOR had een prachtige locatie, schitterend weer en een goed georganiseerd programma samengesteld. De bijeenkomst werd druk bezocht en bestond uit een symposium en receptie. De Permanente Commissie was vertegenwoordigd door voorzitter Jonathan Soesman, de leden David Pappie en David Goudsmit en secretaris Ruben Vis. Op de feestelijke dag, naast kwamen vrienden, familieleden en collega's ook bestuurders en leden van Joodse Gemeenten en prominenten uit de politiek, religieuze kringen en het maatschappelijk middenveld.

NIK-RABBIJN

Openbare cursussen

In 2015 werd een wekelijkse cursus gestart. De cursussen werden goed bezocht. De drie achtereenvolgende cycli waren:

1. Gabbaoetlessen voor sjoeldiensten van Rosj Hasjana en Jom Kippoer
2. Figuren en Structuren in Tenach
3. Religie en structuren

De cursisten kregen bij iedere les lesmaterialen uitgereikt. Het doel van deze cursussen was het creëren van een open 'lern-opportunity' om geïnteresseerden in contact te brengen met de spirituele kernwaarden van het Jodendom aan de hand van Tora-teksten in een geactualiseerde setting en het bekendmaken van de belangrijkste Tora-inhouden voor mensen, die wel eens naar sjoel gaan.

De doelgroep waren volwassenen met een typisch Nederlands-Joodse achtergrond. De sfeer is vrijblijvend maar duidelijk spiritueel en - waar mogelijk – diepgaand. Het onderwijs is non-sektarisch. De leeftijdsrange is 20 tot 65 jaar. De lesmaterialen waren door rabbijn Evers zelfgemaakte hand-outs en reeds bestaande syllabi en werken.

Wasjaf werafa deel 4, halachische vragen en antwoorden

In de reeks Wasjaf Werafa, sje'elot oetesjoewot van rabbijn Raphael Evers, is deel vier verschenen. Rabbijn Evers heeft het eerste exemplaar van het vierde deel van zijn responsa aan Dayan Chanoch Ehrentreu overhandigd. Dayan Ehrentreu is ex-voorzitter van het London Beth Din (Rabbinale rechtbank) en is nu voorzitter van het Europese Beth Din en daarmee een van de meest senioren en vooraanstaande rabbijnen van Europa op het gebied van de toepassing van de halacha (Joodse wet). Bij zijn bezoek aan Nederland heeft ook opperrabbijn

Israel Meir Lau, de opperrabbijn van Tel Aviv en voormalige opperrabbijn van Israel, het nieuwste deel van Wasjaf Warafa in ontvangst genomen, van de auteur.

Opperrabbijn Lau, NIK-voorzitter Jonathan Soesman, rabbijn Evers

Wasjaw Warafa deel 4 telt 675 bladzijden. Rabbijn Evers gaat in zijn nieuwste deel in op het zeggen van een beracha wanneer je de koning ziet; gebruik van een babyfoon op sjabbat; de manier waarop chameets wordt verkocht voor Pesach; en de vraag of je op andermans WiFi mag inloggen. Bijzonder aan zijn responsa-boek is dat hierin raakvlakken met andere disciplines worden behandeld, zoals psychologie, sociologie, civiel recht, techniek, medische ethiek en economie.

ONDERWIJS

Evenals in voorgaande jaren werkt de Afdeling Onderwijs waar mogelijk in projectvorm, waarbij we intensief streven naar externe financiering. Voor de werkzaamheden in 2015 werd o.a. subsidie ontvangen van Maror. Ook voor de komende jaren is via Maror subsidie toegezegd voor nieuwe projecten van de Afdeling Onderwijs, te weten Lesboek Ivriet en Sjoel (2016-2017) en Werkboeken Jeled leerplan (2016).

Door middel van de brochure 'Joodse Les', de maandelijks JELED nieuwsbrief, persoonlijke contacten en bezoeken op de werkplek door Henny van het Hoofd worden leerkrachten op de hoogte gehouden van de werkzaamheden van de Afdeling Onderwijs, zoals het beschikbare lesmateriaal en de aanvullende activiteiten op JELED.net. In het lesjaar 2015-2016 wordt op 12 locaties joodse les gegeven aan 167 kinderen.

In 2015 werden door de afdeling Onderwijs van het NIK een drietal projecten afgerond:

1. de pilot van **Jeled Online** (joodse les via tablet of notebook)
2. **Joodse Helden** (werkbladen over personen uit de joodse geschiedenis)
3. **Handleiding** bij het Jeled Leerplan.

Een tweetal nieuwe projecten werd begonnen:

1. **Mitswot Mitswat?** Een serie werkboekjes over de mitswot been adam lechawero
2. **Ivriet in Sjoel**, een leesmethode als vervolg op Hoi, ik lees Ivriet.

BIJZONDERE EDUCATIEVE ACTIVITEITEN IN 2015

In januari volgden leerlingen van joodse les (groep 7 en 8) uit heel Nederland samen met hun leerkrachten de jaarlijkse speciale les in de Hollandsche

Schouwburg over de Sjoa en namen zij deel aan de aansluitende herdenking. Daarna volgde een lunch en de Snoge Quest, een speurtocht door de Portugese Synagoge. Deze activiteit wordt georganiseerd in samenwerking met het Joods Historisch Museum / Joods Cultureel Kwartier.

In mei was Henny van het Hoofd aanwezig bij de jaarlijkse UK conference on Jewish Education in Londen. De contacten met organisaties op het gebied van joods onderwijs werden aangehaald en versterkt, waaronder de United Synagogue, Jewish Educators Network, Partnership for Jewish schools en Jewish Interactive.

De in 2013 verschenen Sjabbatsidoer die in 2014 al zijn eerste herdruk beleefde, kreeg bij dit soort ontmoetingen veel waardering, net zoals het geval is bij de sjoelbezoekers en gebruikers in Nederland.

AFGERONDE PROJECTEN 2015

1 Joodse Helden

Een serie bestaande uit een infoblad met een bijbehorend werkblad over personen uit Tenach en Misjna voor groep 7 en 8 van de basisschool. 'Joodse Helden' wordt behalve door leerkrachten van joodse les ook gebruikt op Rosj Pina. Tijdens het schrijven is regelmatig overlegd met Leila Notoadikusumo van de sectie Jahadoet. De serie bestaat uit 14 infobladen en werkbladen. De helft hiervan was al in 2014 afgerond; in 2015 werd het project voltooid met de overige zeven delen:

Jehosjoea – de opvolger van Mosje

Devora – een wijze en moedige vrouw

Sjimon ben Sjetach – Tora voor iedereen

Jochanan ben Zakkai – de moeilijke beslissing

Akiva en Racheel – liefde voor elkaar en voor de Tora

Meïr en Beroeria – doorgaan ondanks alles

Jehoeda Hanasi – een ingrijpend besluit

2 Jeled Online

Jeled Online startte in het najaar van 2014 met een pilotklasje voor online joodse les. In de eerste helft van 2015 gaf Natalya Godschalk iedere zondag les aan zes leerlingen uit groep 6 van de basisschool, woonachtig in verschillende plaatsen in Nederland. Henny van het Hoofd was aanwezig bij het merendeel van de lessen en besprak deze na afloop met de leerkracht. Uit de in april 2015 onder de ouders gehouden enquête bleek dat zij zeer enthousiast waren over deze nieuwe vorm van onderwijs en de combinatie met real time bijeenkomsten in samenwerking met Tikwatenoe. Ook de motivatie van de leerlingen was opvallend: het verzuim was vrijwel nihil: 'we willen wel iedere dag joodse les met Jeled Online'. In juni 2015 vond de afsluiting plaats van het pilotklasje, met diploma uitreiking.

Zomer 2015 werd het nieuwe lesprogramma voor groep 7 voorbereid, terwijl het bestaande programma van groep 6 waar nodig werd aangepast. Met medewerking van leerlingen en ouders werd een wervingsfilmpje gemaakt, en vervolgens gedeeld via de NIK kanalen en Facebook. In het NIK Weekbericht, het NIW en de Medienepost verschenen artikelen over Jeled Online. Negen nieuwe leerlingen gaven zich op (acht voor de nieuwe groep 6 en één extra voor groep 7), waarmee het totaal voor de twee klasjes op vijftien kwam. Met de coördinatoren van de Lauder E-learning schools in Warschau en Berlijn vond structureel overleg plaats over verdere samenwerking. In afwachting van het uiteindelijk positieve besluit van Maror over een subsidieverzoek voor meerdere jaren, werden aanvullende fondsen geworven. Het project Jeled Online is in oktober 2015 uiteindelijk stopgezet omdat het niet aan de door de Permanente Commissie gestelde doelen qua bereik van leerlingen kon voldoen.

3 Handleiding JELED leerplan

Een (online) handleiding voor leerkrachten met een beschrijving van het Jeled leerplan. Het betreft voor een deel een bewerking van 'Lernspiele' van de Schweizerische Israelitische Gemeindebund. Dit is een overzicht van

werkvormen en spelletjes die toepasbaar zijn bij het Jeled leerplan (dat o.a. ook in Zwitserland wordt gebruikt). In de handleiding wordt daarnaast aandacht besteed aan de achtergronden van het leerplan, didactische tips en online tools waarmee leerkrachten naar behoefte op eenvoudige wijze zelf extra activiteiten kunnen maken. Leerkrachten kunnen de handleiding downloaden via het besloten gedeelte van Jeled.net.

LOPENDE PROJECTEN 2015

4 Mitswot Mitswat Lesboek

Een serie van zeven werkboekjes voor groep 7 en 8, in het kader van het JELED leerplan. Net als Joodse Helden, wordt ook dit lesmateriaal behalve door leerkrachten van joodse les ook op Rosj Pina gebruikt en werd het materiaal geschreven in overleg met Leila Notoadikusumo van de sectie Jahadoet. Het project is in maart 2016 afgerond.

- 1 *Als pitjes in een granaatappel* (intro mitswot)
- 2 *Welkom, voel je thuis!* (hachnasat orchiem)
- 3 *Wij en de wereld* (bal tasjchiet en tikoën olam)
- 4 *Word maar gauw beter!* (bikoer choliem)
- 5 *Ouders en kinderen* (kiboed av wa eem)
- 6 *Geef met gulle hand* (tsedaka)
- 7 *Wat is de belangrijkste mitswa?* (we ahavta lereeacha kamocho)

5 Ivriet in Sjoel

Een lesboek Hebreeuws voor leerlingen van joodse les, die aansluit bij de leesmethode Hoi, ik lees Ivriet. Aan de hand van Ivriet in Sjoel (werktitel) wordt op een aantrekkelijke en speelse manier de woordenschat en basiskennis opgebouwd die nodig is om essentiële gedeelten uit de sjoeldienst te kunnen begrijpen. De lessen zijn flexibel, zodat leerkrachten zelf kunnen beslissen op welk onderdeel zij de nadruk willen leggen. In 2015 is een eerste begin gemaakt door de inhoud per les vast te stellen; het project wordt verder uitgewerkt in 2016 en 2017.

6 Ketenbenadering NIK - PIG - NIHS Amsterdam

In de loop van 2015 vonden drie bijeenkomsten plaats met afgevaardigden van de Permanente Commissie van het NIK, het College van Parnassiem van de PIG en het bestuur van de NIHS over samenwerking op het gebied van onderwijs. Dit leidde tot een verklaring van commitment, vastgelegd in de notitie 'Joods Onderwijs: een ketenbenadering' die de Permanente Commissie heeft vastgesteld.

In opdracht van deze afgevaardigden is door Henny van het Hoofd in de zomer van 2015 een **enquête** onder privé leerkrachten joodse les in de regio Amsterdam gehouden. De respons was 100%; waarbij de overgrote meerderheid zich in principe uitsprak voor samenwerking met de Afdeling Onderwijs van het NIK. Verder gaven respondenten aan behoefte te hebben aan lesmateriaal en informele gezamenlijke bijeenkomsten voor leerlingen. Daarnaast was Henny van het Hoofd – samen met medewerkers Jeugdwerk en de sociaal-pastorale afdeling van de NIHS Amsterdam - betrokken bij de opzet van '**Babies&Bagels**', een outreach project naar Engels model, om jonge gezinnen aan de Joodse Gemeente te binden. Een oproep via Facebook leverde veel enthousiaste reacties vanuit de doelgroep op. Het project zelf is nog niet van de grond gekomen door dat de bestuurlijke besluitvorming nog niet gereed is.

Maimonides

Aan het begin van het schooljaar hebben de brugklasleerlingen van de Joodse Scholengemeenschap Maimonides van het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap een boekje gekregen over de figuur waarnaar hun school is genoemd, de Spaans-Joodse rabbijn, arts en filosoof Maimonides. De inhoud van het boekje dat door dr. M. Reisel z.l. over Maimonides is geschreven en door het NIK is uitgegeven, leert de nieuwe leerlingen over de achtergrond van de naamgever van hun nieuwe leeromgeving.

JAD ACHAT

De in 1977 opgerichte stichting Jad Achat is de laatste jaren vooral bekend van de activiteiten die vanuit de showroom in het Joods Cultureel Centrum in Amsterdam werden ontplooid: verkoop van voorlichtende en educatieve materialen. Daar is enkele jaren geleden ook een webshop bij gekomen. Met het oog op heroriëntering van de taken is besloten deze activiteiten te beëindigen. Zowel het aantal bezoekende klanten als de omzet dalen al een aantal jaren. Jad Achat lijdt hierdoor al geruime tijd exploitatieverliezen. Het NIK was tot nog toe bereid die verliezen op te vangen, vanwege het belang dat het NIK hechtte aan de voorlichtende rol van Jad Achat over het Jodendom. Het internet lijkt deze rol over te nemen, steeds minder mensen kloppen hiervoor bij Jad Achat aan.

Voortaan zijn de publicaties van het NIK en van Jad Achat verkrijgbaar bij de WIZO, zowel online als in de WIZO Giftshop in Amsterdam en Enschede, en zoals voorheen via de reguliere boekhandel. In maart vond een grote opheffingsuitverkoop plaats. De resterende Jad Achat-voorraad is door de WIZO overgenomen.

TERREUR

Het jaar 2015 begon met de aanslag op de redactie van het Franse tijdschrift Charlie Hebdo in Parijs en de daarmee samenhangende gijzeling en aanslag op een kosjere supermarkt op vrijdagmiddag in een Parijse voorstad.

Het NIK betuigde medeleven met de slachtoffers. Het zijn terreurdaden in de rij van Toulouse (2012) en het joodse museum in Brussel (2014) gericht tegen joodse doelen. De aanslagen hebben geleid tot intensivering van de beveiliging van Joodse objecten waarbij naast de politie ook de marechaussee wordt ingezet.

Opperrabbin Jacobs verscheen herhaaldelijk in de media om over dit onderwerp te spreken. Het Parool publiceerde op 17 januari een artikel van NIK-secretaris Ruben Vis dat ter illustratie van de tijdgeest als bijlage bij dit verslag is opgenomen.

ISRAEL

Gewelddadige incidenten in Israel waren in oktober aanleiding om bijeen te komen in de JCC Sjoel in Amsterdam Buitenveldert. Meer dan tweehonderd mensen waren samengekomen om gezamenlijk Tehillim te zeggen. Rabbijn R. Evers sprak een gebed uit voor de met hun naam genoemde genezing van de gewonde slachtoffers van de terreurdaden. De bijeenkomst was binnen enkele uren georganiseerd. De opkomst was niettemin groot. NIK-bestuurder Eldan Santcroos en NIK-secretaris Ruben Vis waren aanwezig.

JOODSE OMROEP

Na meer dan veertig jaar is een einde gekomen aan de zelfstandige plaats van het Jodendom binnen de publieke omroep. Dit is het gevolg van de ontwikkelingen in omroepeland die zijn begonnen met het kabinetsbesluit om de levensbeschouwelijke omroepen op te heffen. Hierop volgde de instelling van een geormerkt budget met als doelstelling hieruit de programma's van de op te heffen levensbeschouwelijke omroepen te kunnen voortzetten. Voorwaarde hierbij is dat de levensbeschouwelijke stromingen zich aansluiten bij een grotere omroeporganisatie.

Met ingang van 2016 zijn de zelfstandige omroepactiviteiten gestaakt en ondergebracht bij de Evangelische Omroep. De omroepactiviteiten namen in 1974 een aanvang, eerst op de radio, later ook op de televisie. Vanaf dat moment werden de uitzendingen verzorgd door het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap aan wie steeds een uitzendconcessie werd verleend.

In 2000 werd de uitvoering van de concessie in handen gelegd van de stichting NIK Media die later stichting Joodse Omroep zou gaan worden. In het kader van een herstructurering van de publieke omroep waarin ook de ledengebonden omroepen samen dienden te gaan, heeft het bestuur van de Joodse Omroep er voor gekozen om aansluiting te zoeken bij de Evangelische Omroep. Met de EO zijn afspraken gemaakt om Joodse uitzendingen te blijven maken. Het NIK, inmiddels met het Verbond voor Progressief Jodendom en het Portugees-Israëlitisch Kerkgenootschap gezamenlijk concessiehouder, heeft instemming verleend aan de keuze voor en afspraken met de Evangelische Omroep.

AUSCHWITZ

In januari werd ter plaatse de bevrijding van Auschwitz zeventig jaar geleden, herdacht. Koning Willem-Alexander, Koningin M \grave{a} xima en Minister-President Rutte vertegenwoordigden de Nederlandse regering. NIK-voorzitter Jonathan Soesman was mede namens het CJO, eveneens aanwezig, evenals de voorzitter van het Nederlands Auschwitz Comité.

SJECHIETA

In 2012 is een convenant gesloten met de regering over de Sjechieta. De evaluatie van het convenant wordt aan de Eerste en Tweede Kamer aangeboden. Het NIK heeft met de NIHS Amsterdam dat de sjechieta uitvoert een werkgroep samengesteld ter behandeling van deze zaak. De brief en de rapporten die deze evaluatie vormen zijn onderwerp van bespreking geweest tussen de staatssecretaris (op dat moment Sharon Dijkma) en de convenantpartners, naast het NIK ook de in de VSV verenigde slachterijen en het Contactorgaan Moslims en Overheid.

Naast dit bestuurlijk en ook ambtelijk overleg en de werkzaamheden hieromheen hebben NIK en NIHS ook enkele malen uitingen in de pers gedaan om waar nodig het beeld van de Sjechieta te nuanceren, waaronder een opinie-artikel in NRC-Handelsblad. De brief met rapporten is uiteindelijk in februari 2016 aan het parlement gestuurd, door inmiddels een nieuwe staatssecretaris, Martijn van Dam.

INTERRELIGIE

In 2015 was het vijftig jaar geleden dat de pauselijke encycliek *Nostra Aetate* werd gepubliceerd. De in 1965 door de Rooms-Katholieke Kerk aanvaarde verklaring die een radicale vernieuwing inluide van de relatie met het jodendom. De kerk deed er antisemitisme en zending onder Joden mee in de ban.

Paus

Voor het eerst is een vertegenwoordiger van het NIK ontvangen door de paus. Micha van Dijk, namens het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap bestuurslid van het Overlegorgaan Joden en christenen (OJEC), werd ontvangen door paus Franciscus in Rome. De paus onderstreepte tijdens de audiëntie van deelnemers aan een internationale conferentie het belang van *Nostra Aetate*,

Neo-catechumenale weg

Het vijftig-jarig jubileum van *Nostra aetate* is in Nederland herdacht tijdens een hieraan gewijde bijeenkomst met rabbijnen en katholieke geestelijken in het Zuid-Limburgse Cadier en Keer. *Nostra Aetate* is een breuk met het katholieke verleden en een erkenning van het Jodendom als bron van inspiratie voor de kerk in plaats van de 2000 jaar verguizing van het Jodendom en daarop volgende vervolging van het Joodse volk. De neo-catechumenale weg is een wereldwijde lekenbeweging binnen de Katholieke kerk die zich onder meer inzet om ouders de kennis van het geloof op hun kinderen over te brengen. De beweging hecht aan goede contacten met het Jodendom, waaruit het een aantal elementen accentueert.

In het studentenhuis van de Neo-catechumenale Weg vond een ontmoeting plaats met rector Kielek van het Seminarie Redemptoris Mater, bisschop Wiertz van Roermond en bisschop Woorts die binnen de Nederlandse Bisschoppenconferentie verantwoordelijk is voor de relaties met het Jodendom, priesterstudenten die in het kader van de Neo-catechumenale weg hun opleiding volgen en niet-geestelijke leken van deze katholieke stroming. Opperrabbin Jacobs was in het voorjaar van 2015 aanwezig geweest bij een internationale conferentie van de beweging in hun centrum in Israël. Naast rabbijn Jacobs waren andere rabbijnen en deelnemers vanuit NIK-kring rabbijn Katzman uit Den Haag, NIK-rabbin R. Evers, rabbijn Vorst uit Rotterdam, hoofdkrijgsmachtrabbin Sebbag, OJEC-bestuurslid Micha van Dijk, Yanki Jacobs van Chabad on Campus en NIK-secretaris Ruben Vis.

Jodendom en christendom

Rabbin R. Evers gaf zijn visie op de verhouding van Jodendom en Christendom aan een aantal theologen van christelijke huize onder leiding van prof. dr. A. (Dineke) Houtman, universitair docent Semitica en bijzonder hoogleraar Judaïca met bijzondere aandacht voor de verhouding van jodendom en christendom aan de protestantse theologische universiteit, locatie Amsterdam. Deze lezing diende als voorbereiding van een studiereis voor predikanten naar Israël. Tevens ging rabbin Evers in op de plaats van Israël in het Jodendom.

BEGRAAFPLAATSEN

Het NIK is eigenaar van 136 begraafplaatsen. Daarnaast zijn er nog enige tientallen begraafplaatsen niet in eigendom van het NIK of van een Joodse Gemeente. Van de activiteiten in 2015 onderstaand enkele bijzonderheden.

Borne

Een omwonende heeft verzocht om in verband met beperkte lichtinval bomen te snoeien op de Joodse begraafplaats in Borne. De begraafplaats is eigendom van het NIK, de zorg voor het beheer ligt bij een stichting waarin nazaten van de Joodse inwoners van Borne zitten en enkele inwoners van Borne. Het onderhoud wordt verricht door de gemeente. Ook voor het aanzicht van de begraafplaats, vrijwaring van omwaaiende bomen en afwaaiende takken, en het tegengaan van algengroei op de zerken, zou een flinke snoeioperatie goed zijn. De gemeente was aanvankelijk niet bereid om medewerking te verlenen omdat dit niet in het gemeentelijk groenplan zou passen. Na overleg ter plaatse is er verandering gekomen in het standpunt van de gemeente waarmee zowel de begraafplaats, de burens als de gemeente zelf die het onderhoud uitvoert, gebaat zijn.

Eijsden

Na langdurige discussie en onderzoek is er eindelijk duidelijkheid over de status van de Joodse begraafplaats in Eijsden. Deze begraafplaats in het uiterste zuiden van Limburg is geen eigendom van het NIK maar eigendom van de NIHS Limburg, als opvolger van de NIHS Maastricht die op haar beurt de opvolger is van de Israëlietische Gemeente te Eijsden.

Op de begraafplaats zijn de laatste decennia uitsluitend leden van de Joodse Gemeente in Luik begraven. De begraafplaats is bijna vol.

Gulpen

In Gulpen ligt de Joodse begraafplaats onderaan een berg in het Limburgse heuvelland. De begraafplaats wordt van het buurperceel gescheiden door een keerwand. Echter door de natuurlijke druk dreigt de muur het op den duur te begeven. De eigenaar van het buurperceel is overleden en het is onduidelijk wie de erfgenamen zijn. Om toch tot een ingreep te komen vindt overleg plaats met de wethouder van de gemeente.

Asielzoekerscentra

In 2015 kwam een zodanig grote stroom asielzoekers naar Nederland dat er nieuwe locaties voor asielzoekerscentra gevonden moeten worden. De gemeente Geldermalsen en de gemeente Meppel hebben locaties aangewezen die betrekkelijk dicht bij onze Joodse begraafplaatsen liggen. De vestiging van een asielzoekerscentrum op de beoogde locatie Geldermalsen is inmiddels al weer uit zicht. Nabij de Joodse begraafplaats in Meppel gaat de vestiging van het asielzoekerscentrum door. Net als in Meppel heeft begraafplaatsen-consul Eduard Huisman overleg gevoerd met de gemeente om de grafurst en de veiligheid omtrent de begraafplaats te waarborgen. In Meppel heeft de gemeenteraad een motie aangenomen die de belangen van de joodse begraafplaats nog eens nadrukkelijk onderstreept en B&W vraagt hier rekening mee te houden.

Joodse begraafplaats Meppel

Verzoeken tot begraving

Van tijd tot tijd ontvangt het NIK verzoeken tot begraving op een begraafplaats die eigendom is van het NIK. In 2015 ging het om verzoeken voor de begraafplaatsen in Hattem, Lochem en Zuidlaren. Hiervoor is een standaard beleid ontwikkeld. De Joodse Gemeenten zijn hierover in 2013 opnieuw geïnformeerd. Het beleid komt er kortweg op neer dat wanneer men lid is van een Joodse Gemeente begraving op een begraafplaats van het NIK in beginsel mogelijk is. Er van uitgaand dat betrokkene zijn/haar grafrecht heeft betaald aan de Joodse Gemeente, wordt geen additioneel grafrecht gevraagd. Alle kosten, zoals transport, grafdelving en het voltrekken van de begrafenisplechtigheid, zijn echter wel voor de overledene/nabestaanden. Het NIK stelt als eis dat de overledene bij het aangaan van de grafreservering zich verplicht tot het laten plaatsen van een matsewa.

Op de NIK-begraafplaatsen in Monnickendam (gemeente Waterland in Noord-Holland) en Hebrecht (gemeente Vlagtwedde in Groningen) hebben in 2015 begravingen plaatsgevonden.

Drenthe

Voor het funerair erfgoed en in het bijzonder de Joodse begraafplaatsen bestaat groeiende interesse. Als gevolg hiervan worden Joodse begraafplaatsen bezocht en hun geschiedenis onderzocht. Een voorbeeld hiervan is het in 2015 verschenen boek *Een eik van geweest* van Henk Luning en Adri Drent. Het boek beschrijft de Joodse begraafplaatsen in Drenthe. Commissaris van de Koning Jacques Tichelaar kreeg in Assen het eerste exemplaar uitgereikt. NIK-secretaris Ruben Vis was bij de uitreiking aanwezig. Het boek bevat een uitgebreide uitleg over de Joodse begraafrituelen, verschillende typen zerken en de geschiedenis over de Joodse Gemeenten en begraafplaatsen in Assen, Beilen, Meppel, Emmen, Coevorden, Hoogeveen, Borger... . 'Een eik van geweest' geeft informatie over de grafteksten op de in het boek besproken begraafplaatsen.

PUBLICATIES

Naast de regelmatige publicaties van rabbijn Evers, en het eerder vermelde artikel over Sjechieta in NRC-Handelsblad, verscheen in 2015 *Memorlijst van Rotterdamse rabbijnen en opperrabbijnen, compleet of niet?*, een uitvoerig historisch artikel van NIK-secretaris Ruben Vis over de lijst van Rotterdamse opperrabbijnen en rabbijnen. Het artikel is met noten gedocumenteerd. Een jaar eerder schreef hij, ook voorzien van noten: *“Van hem weten we vrijwel niets”, de eerste Asjkenazische opperrabbijn van Londen wordt in Rotterdam herdacht*. Beide artikelen zijn geplaatst op NIK.nl

SOCIALE MEDIA

Het belang van sociale media is de afgelopen jaren sterk toegenomen. Het NIK is op Twitter actief. Joodsnl heeft bijna 1.400 volgers; kosjer bijna 300. Op Facebook heeft de pagina van het NIK bijna 1000 keer een vind ik leuk gekregen. Ook voor de Discovery Day en Identity Day zijn er Facebook pagina's. Iedere week stuurt het NIK een e-letter, het NIK Weekbericht, met daarin standaard de parasja verklaring van rabbijn R. Evers. Daarnaast bevat de e-letter artikelen die op de website van het NIK deze week zijn gepubliceerd, aankondigingen van eigen activiteiten of activiteiten van kehillot of van verwante organisaties en de periodieke herderlijke schrijvens die opperrabbijn Jacobs maakt voor de diverse feestdagen. Het NIK Weekbericht maakt wekelijks op bijna 4.000 adressen een zachte landing in de digitale brievenbus.

NA PARIJS GROEIT DREIGING VOOR ONGEDEMPTTE PUTTEN

Ruben Vis

Toen ik deze week in Parijs was, vond ik het bezoek aan de Joodse buurtsuper het meest onwezenlijke. Geflankeerd door kapsalon en damesmodezaak was het de enige van de drie winkels waar je in gevechtstenuë gehulde militairen moest passeren om de boodschappenmandjes te bereiken. En dat was niet eens de winkel waar het gijzelingsdrama zich heeft afgespeeld.

Parijse Joden komen hun kosjere buurtsuper niet binnen zonder tussen twee met automatische wapens uitgeruste militairen door te lopen. Amsterdam ligt niet ver van Parijs en niet ver van Brussel waar een Franse terrorist de grens kon oversteken, en na zijn bezoek aan het joodse museum weer naar Frankrijk terug kon keren. Landsgrenzen vormen geen barrière meer voor terreur.

Na de aanslag volgen de veiligheidsmaatregelen. Er staan inmiddels duizenden Franse soldaten voor joodse scholen, synagogen en joodse buurtsupers. Dus groeit de kans dat de terrorist uitwijkt. De dreiging voor nog ongedempte putten groeit. Dus ook voor Nederland en het Joodse leven in ons land.

In de hoofdstad verliet koning Willem-Alexander in zijn nieuwjaarstoespraak het geijkte pad. Nederland is geen Verenigde Staten waar minderheden op gezette tijden op de expliciete aandacht van de president kunnen rekenen. Hoe uitzonderlijk dus dat de koning in zijn openingszin sprak over 'een aanval op de Joodse gemeenschap'.

Generatie

Politie bij sjoel. Marechaussee bij school. Is het leger posteren voor de kosjere buurtsuper een volgende stap in de ontwikkeling die er toe heeft geleid dat een generatie Nederlandse joden is opgegroeid die alleen onder beveiliging zijn jodendom kan beleven. Dit leidde er in Amsterdam al toe dat ouders hun kinderen van de joodse school haalden, maar ook dat het andere ouders er alles aan gelegen is om hun kind juist op de joodse school te krijgen, vluchtend voor antisemitisme van medeleerlingen en desinteresse van schoolleiders.

Jodenhaat in de klas

Kinderen buiten Groot Mokum waar geen joodse scholen zijn, moeten het maar zien te rooien met jodenhaat in de klas, en verlangen meer dan ooit naar een jeugdkamp of weekendje onder geloofsgenootjes dat door joodse organisaties – ook weer met (hoge kosten voor) extra beveiligingsmaatregelen – wordt gehouden. Wie die sfeer van acceptatie van joods-zijn heeft ervaren, trekt na zijn schooltijd weg, naar Amsterdam of meteen naar Israël.

Werk aan de winkel

Op minimaal drie terreinen is er werk aan de winkel. Beveiligen van objecten van nu al kwetsbare groepen, een helaas niet te voorkomen maatregel. Daarnaast het bereiken van een mentaliteitsverandering opdat radicalisering wordt voorkomen; gemakkelijker gezegd dan gerealiseerd. Op hoeveel scholen is de afgelopen jaren het verplichte onderwijs rondom de Sjoa en Tweede Wereldoorlog uit de verf gekomen. Goede voorlichting is belangrijk ter voorkoming van vervreemding, vooroordelen en uiteindelijk radicalisering. Hier ligt een belangrijke taak en verantwoordelijkheid voor leraren en schoolbesturen en voor de overheid om hen weerbaarder en bewuster te maken.

In Amsterdam luidt de tekst op een spandoek bij een anti-Israël demonstratie in juli 2014: Stop doing what Hitler did to you. Een pijnlijk voorbeeld van hoe onderwijs en vorming hebben gefaald.

Tikkende tijdbommen

En wat te doen met zij die reeds geradicaliseerd zijn? In de gaten houden en op grond daarvan optreden. Want de vier Franse terroristen bleken slapende cellen of tikkende tijdbommen te zijn. Vier keer (Toulouse, Brussel, Charlie Hebdo en HyperCasher) hebben de Franse inlichtingendiensten gefaald door de daders uit het oog te verliezen. Uitbreiding van de inlichtingendienst, hoezeer iedere vrijheidsminnaar dit idee verafschuwt, is dus bittere noodzaak. Het klinkt paradoxaal maar willen we onze open, op westerse waarden gebaseerde, samenleving behouden dan is het in de gaten houden van de vijand cruciaal.

[Eerder gepubliceerd in het Parool, 17 januari 2015]

NIK, *al meer dan 200 jaar,*
mijn Jodendom.